

Експериментальні результати свідчать про те, що час перебування води в плівці збільшується порівняно з часом падіння краплин з такої самої висоти у 8—10 разів, ступінь насичення збільшується в 1,7—2,3 раза [1], а коефіцієнт масовіддачі при лінійній густині зрошення $q = (2 \div 2,7) \cdot 10^{-4} \text{ м}^2/\text{с}$ становить $\beta = (1,23 \div 1,33) \cdot 10^{-5} \text{ м/с}$. Отже, при конструюванні плівкових, краплинних чи краплинно-плівкових абсорберів потрібно враховувати практично однакові значення коефіцієнтів масовіддачі, але поверхня плівки повинна бути у 8—10 разів більша за поверхню крапель для забезпечення заданої продуктивності.

Висновки

1. Досліджена гідродинаміка абсорбції кисню та одержані характеристики стікання плівки по внутрішній поверхні труби.

2. Досліджена кінетика абсорбції кисню, визначений ступінь насичення плівки рідини компонентами газової суміші, та розрахунково-експериментально отримано значення коефіцієнта масовіддачі.

3. На підставі визначених кінетичних коефіцієнтів можна розрахувати час, необхідний для здійснення процесу до заданої концентрації кисню у воді, швидкість перебігу процесу за відповідних умов, а також основні геометричні розміри плівкового абсорбера.

1. Тимофєєв І.Л., Скїра В.В., Молчанов А.Д., Карпінська І.А. Кондиціювання води абсорбцією кисню в краплинному режимі // Вісн. Нац. ун-ту "Львівська політехніка". — 2003. — № 476.
2. Воронцов Е.Г., Тананайко Ю.М. Теплообмен в жидких плёнках. — К., 1972. 3. Бояджиєв Х., Бешков В. Массоперенос в движущихся пленках жидкости. — М., 1988. 4. Коган В.Б. Теоретические основы типовых процессов химической технологии. — Л., 1977. 5. Рамм В.М. Абсорбция газов. — М., 1976.

УДК 697.3:620.92

В. Венгльовський

Національний університет "Львівська політехніка",
кафедра теплогазопостачання і вентиляції

ВИБІР ПАРАМЕТРІВ ДОБОВИХ АКУМУЛЯТОРІВ ТЕПЛОТИ СИСТЕМ ТЕПЛОПОСТАЧАННЯ

© Венгльовський В., 2004

The requirements to daily heat accumulators of heat supply systems are submitted. Thickness of isolation and geometrical sizes of the accumulator is found from optimal conditions.

Постановка проблеми. Для економії теплоти, води, електроенергії в системах теплопостачання будівель і споруд житлово-комунального і виробничого секторів, в системах поновлювальних джерел енергії, при використанні вторинних енергоресурсів передбачають акумулятори теплоти. Їх використовують у разі невідповідності вироблення і споживання теплоти, для регулювання водопостачання, для накопичення теплової енергії в традиційних і нетрадиційних системах теплопостачання та й в інших випадках. Використовуючи акумулятори теплоти, у цих випадках натрапляємо на ряд проблем, пов'язаних з їх проектуванням й експлуатацією. Невирішеними питаннями для акумуляторів теплоти залишається розрахунок товщини ізоляції із допустимого теплового потоку або допустимої температури вистигання води, оптимізація геометричних параметрів і час вистигання води до заданої температури [1-5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливими характеристиками акумуляторів теплоти є максимальна кількість акумульованої енергії на одиницю маси робочої речовини, питома потуж-

ність, час накопичення теплоти, час розрядки або час передачі теплоти споживачеві. Накопичення теплоти в акумуляторі може відбуватися за рахунок теплоємності, фазових переходів, хімічних та фотохімічних оборотних реакцій робочих речовин [2, 5]. Робочими речовинами в акумуляторах теплоти можуть бути тверді тіла, рідини та гази. Використовують робочі речовини окремо або в певних комбінаціях. Акумулятори теплоти з тією чи іншою робочою речовиною повинні забезпечувати високу питому густину енергії на одиницю маси або об'єму. Робочі речовини повинні допускати необхідний інтервал температур і простий спосіб відбору та передачі теплоти, мати малий опір при прокачуванні, високу теплоємність і теплопровідність, не змінювати властивостей в часі, бути безпечними, нешкідливими, некорозійними і недорогими. За часом накопичення теплоти акумулятори можуть бути добовими і сезонними [1—4].

Проектування, встановлення, допоміжне обладнання, обв'язка акумуляторів повинні відповідати вимогам чинних будівельних норм [6—7].

Мета роботи. Розрахунок теплової ізоляції добового акумулятора, обчислення розмірів його заданого корисного об'єму і часу вистигання води.

Розрахунок теплової ізоляції, розмірів та часу вистигання води в акумуляторі. Вода як робоча речовина акумулятора, має таку питому теплоту, Дж/кг,

$$q_{\text{п}} = \frac{Q}{m} = c (t_{\text{макс}} - t_{\text{мін}}), \quad (1)$$

де Q — запас теплоти в акумуляторі, Дж; m — маса води, кг; c — питома теплоємність води, Дж/(кг·°C); $t_{\text{макс}}$, $t_{\text{мін}}$ — найбільша і найменша температури води в акумуляторі.

Постійний об'єм акумулятора, м³, можна знайти за виразом:

$$V = \frac{Q}{\rho c (t_{\text{макс}} - t_{\text{мін}})}, \quad (2)$$

де ρ — густина води, кг/м³.

Для зменшення втрат теплоти в акумуляторах їх потрібно ізолювати. Товщину ізоляції акумуляторів підбирають з умов допустимого теплового потоку або допустимої температури вистигання води [7]. Для відкритого надземного встановлення акумулятора діаметром до 2 м товщину ізоляції знаходимо з умов допустимого теплового потоку

$$\left(\frac{d_3 + 2\delta_{\text{із}}}{d_3} \right)^{\frac{1}{2\pi\lambda_{\text{із}}}} \cdot \left(\frac{d_3 + 2\delta_{\text{із}} + 2\delta_{\text{п.ш}}}{d_3 + 2\delta_{\text{із}}} \right)^{\frac{1}{2\pi\lambda_{\text{п.ш}}}} = \exp \left[R_{\text{заг}} - \frac{1}{\pi\alpha_3 (d_3 + 2\delta_{\text{із}} + 2\delta_{\text{п.ш}})} \right], \quad (3)$$

де d_3 — зовнішній діаметр акумулятора, м; $\delta_{\text{із}}$, $\delta_{\text{п.ш}}$ — товщини, відповідно, ізоляції і покривного шару, м; $\lambda_{\text{із}}$, $\lambda_{\text{п.ш}}$ — відповідно коефіцієнти теплопровідності матеріалів ізоляції і покривного шару, Вт/(м·°C).

Значення загального опору теплоізоляційної конструкції, м²·°C/Вт знаходимо як

$$R_{\text{заг}} = (t - t_{\text{н}}) / q_{\text{доп}}, \quad (4)$$

де t — температура робочого середовища, °C; $t_{\text{н}}$ — температура довкілля, °C; $q_{\text{доп}}$ — допустима нормована щільність теплового потоку, Вт/м².

Рівняння (3) з урахуванням (4) може бути розв'язане числовими методами, наприклад, методом ітерацій.

Якщо діаметр акумулятора більший за 2 м, то товщину ізоляції знаходимо [7] за виразом

$$\delta_{\text{із}} = \lambda_{\text{із}} \left(R_{\text{заг}} - \frac{1}{\alpha_3} - \frac{\delta_{\text{п.ш}}}{\lambda_{\text{п.ш}}} \right). \quad (5)$$

Товщину ізоляції можна знаходити і за величиною вистигання робочого середовища за певний час. Тоді справедливі формули (3), (5) але загальний опір знаходять як:

$$R_{\text{заг}} = \frac{3600 a (t_{\text{сер}} - t_{\text{н}}) \tau F_3}{(c_{\text{ст}} \rho_{\text{ст}} V_{\text{ст}} + c \rho V) (t_{\text{макс}} - t_{\text{мін}})}, \quad (6)$$

де a — поправковий коефіцієнт, приймається таким, що дорівнює 1,15; $t_{\text{сер}}$ — середня температура робочого середовища в акумуляторі, °C; τ — час вистигання води, год; F_3 — поверхня покривного шару, м²; $c_{\text{ст}}$ — питома теплоємність матеріалу стінки акумулятора, Дж/(кг·°C); $\rho_{\text{ст}}$ — густина матеріалу стінки, кг/м³; $V_{\text{ст}}$ — об'єм матеріалу стінки, м³.

Після того, як за виразами (3) або (5) знайдено товщину ізоляції при прийнятих товщинах стінки корпусу і покривного шару, постає питання виготовлення акумулятора. Нас цікавлять такі співвідношення розмірів, м, (внутрішнього діаметра d_b і висоти h) циліндричного акумулятора із корисним (внутрішнім) об'ємом V , м³, за яких витрати матеріалів на корпус, ізоляцію і покривний шар будуть найменшими. Корисна висота такого акумулятора буде такою

$$h = \frac{4V}{\pi d_b^2}. \quad (7)$$

Сумарну товщину стінки акумулятора, ізоляції і покривного шару позначимо:

$$\delta = \delta_{\text{ст}} + \delta_{\text{із}} + \delta_{\text{п.ш}}. \quad (8)$$

Загальний об'єм стінок акумулятора, ізоляції і покривного шару V_m , м³, подамо як

$$V_m = \pi \delta \left(\frac{d_b}{2} + \delta \right)^2 + \pi h (d_b \delta + \delta^2). \quad (9)$$

З урахуванням (7) останньому виразу надамо вигляду

$$V_m = \pi \delta \left(\frac{d_b}{2} + \delta \right)^2 + 4V \left(\frac{\delta}{d_b} + \frac{\delta^2}{d_b^2} \right). \quad (10)$$

Дослідимо функцію (10) на екстремум. Перша похідна при $\delta > 0$ і $d_b > 0$ дорівнює

$$V'_m = \delta \left(\frac{d_b}{2} + \delta \right) \left(\pi - \frac{8V}{d_b^3} \right) = 0, \quad (11)$$

звідки

$$d_b = 2 \cdot \sqrt[3]{\frac{V}{\pi}}. \quad (12)$$

З урахуванням цього виразу і рівняння (7) висота акумулятора становитиме

$$h = \sqrt[3]{\frac{V}{\pi}}. \quad (13)$$

Друга похідна від виразу (10)

$$V''_m = \frac{\pi \delta}{2} + \frac{8V \delta (d_b + 3\delta)}{d_b^4} > 0, \quad (14)$$

а це означає, що об'єм матеріалів V_m на спорудження акумулятора (з корисним об'ємом V) буде найменшим з розмірами

$$h = \frac{d_b}{2} = \sqrt[3]{\frac{V}{\pi}}. \quad (15)$$

Знаючи геометричні розміри акумулятора, розглянемо віддачу теплоти від води в довкілля. Рівняння віддачі теплоти, як рівняння балансу, можна записати у вигляді

$$\rho c V \frac{dt}{d\tau} = \alpha_3 F_3 (t_3 - t_n), \quad (16)$$

де τ — час, с; α_3 — коефіцієнт тепловіддачі зі зовнішньої поверхні, Вт/(м²·°C); t_3 — температура на зовнішній поверхні покривного шару, °C. Температуру t_3 — знаходимо із рівняння балансу теплоти.

$$t_3 = t_n + \frac{R_3}{R_{\text{заг}}} (t - t_n), \quad (17)$$

де R_3 — термічний опір зовнішньої поверхні покривного шару ізоляції, Вт/(м²·°C).

$$R_3 = \frac{1}{\pi d_{\text{п.ш}} h \alpha_3}, \quad (18)$$

де $d_{\text{п.ш}}$ — зовнішній діаметр покривного шару, м.

З урахуванням (17)-(18) рівняння (16) можна записати

$$\frac{dt}{d\tau} = - \frac{F_3}{\pi d_{\text{п.ш}} h V \rho c R_{\text{зар}}} (t - t_n). \quad (19)$$

Розв'язок (19) з урахуванням початкових умов при $\tau = 0, t = t_0$ становитиме

$$\frac{t - t_n}{t_0 - t_n} = \exp \left[- \frac{F_3 \tau}{\pi d_{\text{п.ш}} h V \rho c R_{\text{зар}}} \right], \quad (20)$$

де t_0 — температура охолодженої води, °С. Тоді час вистигання води в акумуляторі, ізольованому з умов допустимого теплового потоку, такий

$$\tau = \frac{\pi d_{\text{п.ш}} h V \rho c (t - t_n)}{q_{\text{доп}} F_3} \ln \frac{t_0 - t_n}{t - t_n}. \quad (21)$$

Висновки

1. Знайдено товщину теплової ізоляції відкрито встановленого добового акумулятора з умов допустимого теплового потоку і допустимої температури вистигання води.

2. Отримано оптимальні геометричні розміри акумуляторів циліндричної форми із заданим корисним об'ємом.

3. Встановлено час вистигання води в теплоізольованих акумуляторах теплоти.

1. Амерханов Р.А., Долинский А.А., Морозюк Т.В. *Аккумуляирование теплоты в системах сельского хозяйства // Промышленная теплотехника.* — 2002. — № 1. — С. 106—108. 2. Бекман Г., Гилли П. *Тепловое аккумуляирование энергии.* — М., 1987. 3. Денисова А.Е. *Аккумуляирование энергии в гелиосистемах теплоснабжения // Экотехнологии и ресурсосбережение.* — 2002. — № 2. — С. 9—14. 4. Зоколей С.В. *Архитектурное проектирование, эксплуатация объектов, их связь с окружающей средой* — М., 1984. 5. Руденко А.А., Піотровські Є. *Акумулятори теплоти для систем теплопостачання виробничих будівель // Будівництво України.* — 2000. — № 5. — С.39-41. 6. СНиП 2.04.0-85. *Внутренний водопровод и канализация зданий / Госстрой СССР.* — М., 1986. 7. СНиП 2.04.14-88. *Тепловая изоляция оборудования и трубопроводов / Госстрой СССР.* — М., 1989.

УДК 629.113.06:628.83

О. Возняк

Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра теплогазопостачання і вентиляції

ПОВІТРОРОЗПОДІЛ ПЛОСКИМИ НАСТИЛЬНИМИ НЕІЗОТЕРМІЧНИМИ СТРУМИНАМИ У ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРИМІЩЕННЯХ З МАЛОЮ ВИСОТОЮ

© Возняк О., 2004

In this article the results of air distribution by flat spread non-isothermal jets experimental investigations are presented. Adequate charts are composed, analytic equations are also obtained. By these results high efficiency of air distribution by flat spread non-isothermal jets in technological rooms is shown.

Постановка проблеми. Як відомо, здоров'я і працездатність людини залежать значною мірою від того, наскільки санітарно-гігієнічні параметри мікроклімату виробничих (технологічних) приміщень відповідають її фізіологічним потребам. В робочій (обслуговуваній) зоні таких приміщень повинні забезпечуватись нормовані параметри внутрішнього повітря. Фізичний стан повітряного середовища